

ESCOLA RIERA DE RIBES. EL SENTIT DE LES NOSTRES PRÀCTIQUES

Mestres de l'escola Riera de Ribes

RESUM

Aquest any L'Escola Riera de Ribes celebra els 15 anys, un moment per a mirar enrere i fixar-nos en la trajectòria que hem fet. Al llarg d'aquest anys hem anat construint un projecte educatiu singular i innovador, fonamentat en quatre eixos: la ideologia, les persones, l'avaluació i l'organització. Fruit d'un procés evolutiu necessari, hem anat creixent i madurant. En aquest camí, hem anat cercant les maneres d'organitzar-nos i de gestionar-nos que acompanyessin en cada moment les necessitats del centre, des de la coherència i la voluntat de millorar.

En aquest escrit us volem explicar el nostre recorregut des d'una vessant més teòrica i com, actualment, aquesta teoria es concreta en les nostres pràctiques.

Paraules clau: aprenentatge, competències, avaluació, organització

ABSTRACT

The Riera de Ribes School celebrates its 15th anniversary this year, it's a moment to look backwards and focus on the path that we have made. Over the years, we have been building a unique and innovative educational project based on four central concepts: the ideology, the people, the assessment and the organization. As fruit of a necessary evolutionary process, we have been growing and maturing. In this path, we have been looking for ways of organization and management that accompany the needs of the centre at each moment, from the coherence and the will to improve.

In this paper, we want to explain our journey from a more theoretical aspect and how, currently, this theory is currently concretized in our practices.

Keywords: learning, skills, organization, evaluation

L'Escola Riera de Ribes[1] porta 15 anys treballant per a la millora del projecte, amb la intenció d'adaptar-lo als nous temps i de fer possible que el centre esdevingui una escola per a tothom.

Tal com diu la Fundació Bofill (Martínez, Badia i Jolonch, 2013) quan es refereix a l'escola "... aquesta concepció de millora constant i replantejament continuat d'allò que s'està fent impregna la globalitat de l'escola, tant pel que fa als aprenentatges de l'alumnat a les aules, com el treball en equip del conjunt dels docents. No hi ha una innovació específica que es destaquï quant a element distintiu del centre, sinó que el que considerem que dóna valor a la tasca d'aquesta escola és l'avanç i la voluntat de millora en els diferents àmbits que configuren la vida i les finalitats d'un centre educatiu.."

És en aquest sentit que al llarg d'aquest anys l'escola ha anat reflexionant i avançant al voltant de quatre eixos, que hem esmentat al primer paràgraf i ara desglossem:

LA IDEOLOGIA

Des d'uns inicis ens ha interessat conèixer com aprenen les persones des de les pràctiques de les diferents teories del coneixement. Les nostres pràctiques primer es centren en els processos d'aprendre i de construcció del coneixement,

entenen el currículum des de la gènesi de les àrees i des de les teories del coneixement. Aquesta concepció del currículum ens ha permès treballar per competències. L'escola ha anat creant contextos de treball en els que la comunicació és una eina fonamental per interpretar i comprendre el món. Partir de situacions reals i complexes en les que hem de mobilitzar diferents sabers per entendre-les i comprendre-les, ens va ajudar a donar sentit al que han d'aprendre els nostres alumnes.

El següent pas va ser incorporar el contrast i la reflexió en els processos d'aprendre. Aprendre dels altres i amb els altres per fer-nos conscients del què fem, del què sabem, de com ho fem i de com ho sabem.

Ara, hem fet un pas més, i hem inclòs la idea de la personalització de l'aprenentatge: adaptant l'ensenyança als ritmes, processos, interessos i opcions d'aprenentatge de l'alumnat. Ens ha suposat promoure en l'alumnat la construcció de trajectòries individuals d'aprenentatge que considerin el re-coneixement, la reflexió, la revisió i la reconstrucció. També, ens ha portat a treballar amb tot l'alumnat els bàsics imprescindibles i a personalitzar els bàsics desitjables, reorganitzant el temps i els espais d'aprendre (Coll, 2014).

LES PERSONES

L'escola sempre ha valorat la importància de cadascú, entre els membres de les famílies, de l'alumnat i dels mestres, per la seva diferència i singularitat.

Amb els anys hem passat de donar valor al tutor expert a apoderar a tots els mestres per tal de fer-los capaços i competents per a desenvolupar el projecte d'escola.

Per arribar-hi es va construir una xarxa comunicativa pedagògica, fent incís en una formació contextualitzada de l'equip de mestres que atengués a les necessitats de l'escola i de les persones que la formen. Entenen per formació tant el participar en la gestió compartida des d'un equip més ampli que l'equip directiu, com l'assessorament en centre des del Pla de Formació Permanent de Zona, l'intercanvi i visites a diferents escoles i països, les reunions de nivells, els cicles i els claustres de reflexió pedagògica, la implicació de membres del claustre en grups d'investigació de les universitats i del Departament d'Ensenyament i la formació interna de l'escola.

Es va crear la figura de l'assessor. En uns inicis acompanyava als mestres que arribaven nous a l'escola per a que tinguessin èxit. En aquells moments només n'hi havia un. Amb el temps es va anar diversificant, fins a constituir un equip d'assessors amb la finalitat d'augmentar i adequar els coneixements, habilitats i actituds dels mestres a les necessitats de cada aula i del centre (Sanmartí, 2010).

Els assessors són mestres de l'escola que coneixen bé el projecte de centre i són formadors. Hi ha un assessor en els tres cicles i, els migdies en el si del cicle, coordina i col·labora en: l'acompanyament dels mestres en la gestió de l'aula, en la gestió de la comunitat d'aprenentatge, en els processos d'avaluació, en la coherència del treball curricular de centre, en proposar i planificar temes de debat al si del claustre, en incloure el nou professorat com a mestre capaç i competent en el projecte d'escola.

Per a nosaltres la formació és clau. Els assessors també atenen les necessitats de formació (internes i externes) que acompanyen el procés d'innovació del centre. La qual cosa implica haver de gestionar, organitzar i promoure: la participació dels mestres en les formacions externes, jornades, ponències, assessoraments, cursos d'estiu,... en els que hi participem, la formació en centre, les visites dels mestres dels centre a altres escoles i la d'oferir la possibilitat de visitar la nostra escola. Avui, podem parlar d'un equip docent on cada mestre aporta el que sap i coneix, des del contrast, posant el seu talent al servei de l'equip per a fer-lo avançar i millorar.

L'AVALUACIÓ

Evidentment l'avaluació està lligada a la idea de com s'ensenya i com s'aprèn. Durant aquest anys hem anat desenvolupant l'avaluació com una eina d'aprenentatge, on l'aprenent ha de ser el protagonista, donant-li l'oportunitat de compartir els criteris d'avaluació, fent-lo prendre consciència del seu propi procés d'aprenentatge i posant al seu abast l'ús de diferents eines per a aconseguir-ho.

Hem passat d'uns inicis, on tenia més pes l'avaluació formativa, a incorporar l'avaluació formadora, la qual ha passat a formar part dels processos d'aprendre de l'alumnat. En les diferents situacions d'aprenentatge els alumnes coneixen i comparteixen els criteris d'avaluació de l'activitat o processos didàctics i intervenen en la recerca de solucions per millorar del seu procés. Per a dur-ho a terme utilitzem diferents tipus d'eines: rúbriques, portafolis, converses exploratòries, comunicació de situacions, simulacions i textos reflexius (ofereixen un temps i un espai per a què el subjecte es faci càrrec dels canvis que configuren la seva pròpia història cognitiva). També, l'hem anat incorporant en la gestió de la institució, esdevenint una eina per a la millora del projecte de centre. El 2007 el Departament d'Ensenyament ens va atorgar un Pla d'Autonomia de Centre, una oportunitat d'incorporar noves eines per a l'avaluació del centre.

L'ORGANITZACIÓ

Conscients de la importància de l'organització i del seu lideratge, hem evolucionat des d'una gestió més institucional, on el lideratge era entès des de la verticalitat, a un model de gestió més horitzontal. Ara ha pres força la idea de lideratge distribuït. Ens sembla molt interessant la reflexió que fa en Daniel Innerarity sobre la necessitat de trobar models organitzatius que resolguin formes de gestió en sistemes més relacionals on la coordinació entre els diferents elements es caracteritzi per la regulació, la cooperació i la horitzontalitat.

La nostra intenció sempre ha estat trobar un model d'organització prou flexible que ens permeti adaptar-nos als temps i als moments que viu l'escola, i a la vegada que sigui sostenible. Aquest model es caracteritza per cercar la iniciativa, l'autonomia i el compromís dels mestres per a que facin seus els projectes. Volem apoderar des de la confiança, la creativitat i la visió compartida. Una organització que faciliti la qualitat de l'acció de tothom. Un sistema que no depengui d'un punt central sinó que sigui capaç de connectar tots els punts que siguin centre de decisió, amb una funció clara pel què fan i pel què aporten. Una organització que doni confiança a qui pren la decisió des del lloc que ocupa i des del desenvolupament del seu rol segons la responsabilitat que tingui en el sistema.

CONCRECIÓ PRÀCTICA DEL PROJECTE

A l'etapa d'Educació Infantil, l'horari s'estructura en dos moments: l'aula i els racons de lliure circulació. En els moments d'aula es duen a terme petits projectes vinculats a la preparació de les festes que es celebren a l'escola, als interrogants que sorgeixen en els racons de lliure circulació... Dues mestres comparteixen la tutoria dels alumnes del nivell, i també hi ha un mestre més per a poder fer diferents agrupacions amb la intenció de poder atendre millor els ritmes, els processos i els interessos de cadascú.

Després d'esmorzar a l'aula els infants poden circular lliurement per diferents propostes de racons; també a la tarda. Hi ha una diversificació d'espais i d'opcions, tant de dins com de fora. Al matí trobem els racons de Joc Simbòlic, Psicomotricitat, Sorral, 3d'art, Artista, Teatre, Jocs compartits, Taller mecànic i Arquitectura. A la tarda els de Música, Aigua, Mosaic i casetes, Llibres i contes, Experiments, Exploradors, Hospital i nines, Esports, Excavadores. L'anglès es troba incorporat en els racons. La mestra especialista d'anglès va interactuant en petits grups dins dels racons adaptant-se a la dinàmica que s'hi desenvolupa.

El paper del mestres és observar quines necessitats sorgeixen, quins són els processos i ritmes d'aprenentatge, amb l'objectiu de poder connectar els aprenentatges amb les seves experiències. Per fer-ho, el mestre adapta els objectius, els continguts i la metodologia als diferents aprenents. I acompanya l'infant fent-lo conscient i donant-li eines per iniciar nous recorreguts personals. En el Primer Cicle (1r, 2n i 3r) hi ha dos moments diferenciats: Projectes i racons de lliure circulació.

Els Projectes, es donen en sis sessions setmanals, d'hora i mitja de durada. Les agrupacions són diverses i flexibles, amb alumnes d'edats barrejades o de la mateixa edat. La durada aproximada dels projectes és d'unes tres setmanes. Es treballa a partir de la resolució de situacions reals, en les que hem d'utilitzar diferents habilitats, sabers, valors, actituds i emocions per entendre-les i comprendre-les.

Els racons de lliure circulació es donen en dues franges de tarda (d'hora i mitja de durada) i una de matí (de 3h i mitja). L'estructura i la intenció és la mateixa que en l'etapa d'Educació Infantil. En aquestes edats comencem a entreveure quines són les tendències de cada alumne i a incidir més en el desenvolupament de les capacitats metacognitives que facin possible un aprenentatge més autònom i autodirigit. L'oferta de racons és diferent ja que l'edat fa que tinguin altres necessitats. Així trobem els racons de Petites històries, Disseny, Mou-te, Psicomotricitat, Música, Natura, Ateneu, Arquitectura, Artista i English room.

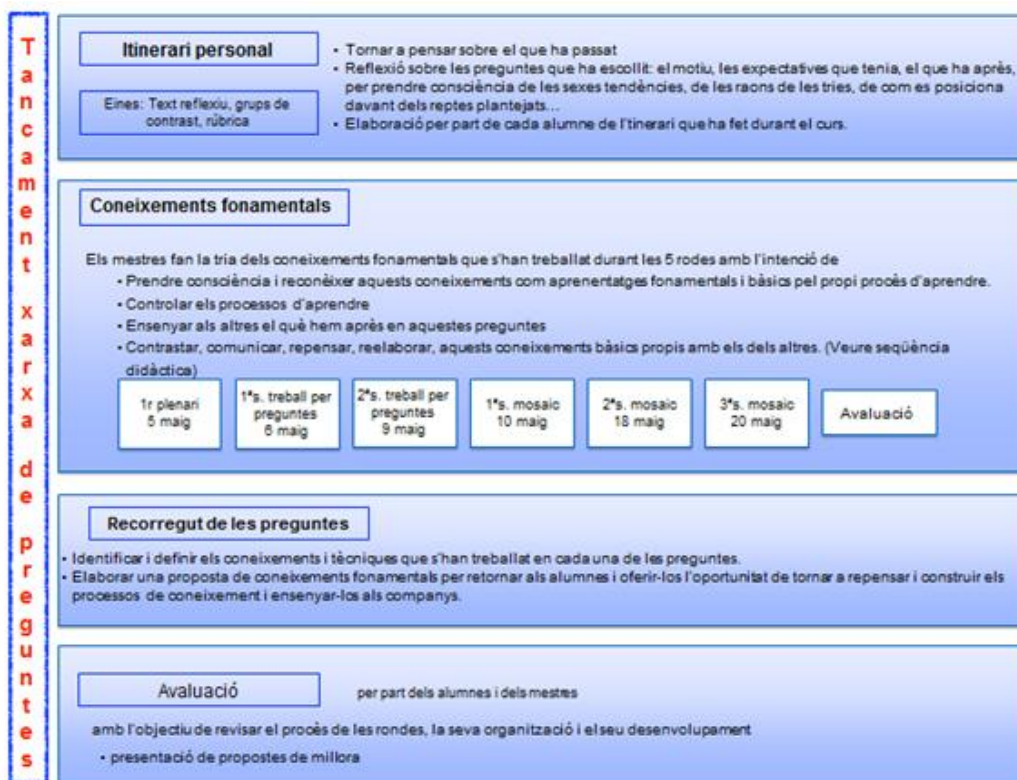
A 2n cicle (4t,5è i 6è) es dediquen tres matins a desenvolupar "les preguntes interessants" amb nens i nenes de diferents edats, durant tres setmanes. Hi ha un temps inicial dedicat a generar dubtes, preguntes, interrogants... a partir de diferents sortides, llargues o curtes i de temàtiques diverses per tal d'arribar als màxims d'interessos de l'alumnat. Els alumnes trien de quines sortides volen extreure una o diverses preguntes interessants. Després els mestres recullen aquestes propostes i en trien nou relacionades amb diferents àmbits dels sabers (matemàtic, lingüístic, música artístic, imatge, científic, humanístic, tecnològic i anglès). Alguns exemples de de preguntes interessants són: Podríem documentar l'Escola?, *Black Friday* és tradició, des de quan?, Què ens amaga l'univers?, Creem melodies?, Llencem o expressem?, Parlem amb el cos? I És la mida justa? Els nens

i nenes trien segons els seu interessos d'acord amb la família i els mestres, a quina qüestió donaran resposta. Aquesta última tria no té perquè ser la que ells han proposat, sinó que poden tornar a triar d'entre les nou propostes la que més els interessi desenvolupar.

Al llarg de tres setmanes, cada grup comença un procés de construcció del coneixement, en el qual hi haurà moments per a la presa de consciència de com s'aprèn, del que saben però també del que no saben, moments per a la comunicació, moments de contrast, moments de fer i de reflexionar sobre el que han fet i com ho han fet, així com també, moments en què els mestres, els quals controlen el currículum, fan emergir els aprenentatges claus, vetllant per l'equitat de tot l'alumnat.

Aquesta proposta no sols no acaba aquí, sinó que succeeix diversos cops, de manera que cada alumne tria cinc preguntes interessants al llarg de tot el curs. Per arrodonir i fer el tancament de les 5 rodes d'itineraris personals es realitzen organitzacions en mosaic per compartir els bàsics imprescindibles que es succeeixen en el desenvolupament de les preguntes. D'aquesta manera, cada grup d'alumnes es fa expert en el què els mestres decideixen que és important que coneguin tots els companys i fan una simulació de 30 minuts, on fan que la resta visqui l'experiència que els ha fet avançar. Prèviament, els mestres extreuen el que ha passat en les 5 rodes de preguntes per tal de promoure un procés metacognitiu amb l'alumnat. L'objectiu és que l'alumne pugui pensar sobre quan s'ha adonat que ha après, amb quina situació o amb quin moment i com pot fer perquè els altres també visquin aquesta experiència i, per tant, es construeixi col·lectivament una xarxa de coneixement amplia, variada i profunda.

(Esquema del tancament de la xarxa de preguntes desenvolupada al llarg del curs)

Des del Cicle d'Infantil fins el 2n Cicle, l'infant va traçant el seu propi itinerari personal i va prenent consciència de les seves forteses i de les seves febleses. Va construint una imatge positiva d'ell mateix gràcies a la diversificació de propostes, que fa que es trobi a gust en l'aprendre, ja que és el propi infant qui decideix quina opció tria des del seu interès. A la vegada aquesta imatge es veu enfortida per la imatge que ell crea amb el grup, perquè es crea des de l'èxit i no des del fracàs. L'oportunitat que ofereix la personalització de l'aprenentatge de fer agrupaments diversos segons l'interès, respectant els ritmes i els processos de cada alumne, fa que les vivències siguin viscudes des d'una mirada positiva per tota la comunitat, de manera que tots en surten enfortits. D'altra banda, aconsegueixen trobar les eines i les maneres de fer que més s'ajusten a cadascú i a cercar-ne de noves per encarar nous reptes individuals i col·lectius.

Nota:

[1] El centre ofereix educació infantil i primària i, per tant, l'alumnat té entre 3 i 12 anys. L'escola té dues línies amb el corresponent equip de mestres tutors, especialistes i una unitat de suport a l'educació especial.

Referències Bibliogràfiques:

Coll, C. (2007): Las competencias en la educación escolar: Innovación Educativa, 161.
 Coll, C. (2014): El sentit de l'aprenentatge avui: un repte per la innovació educativa. Aula de Innovación Vol. 405.
 Martínez, M., Badia J. i Jolonch A.(2013): Lideratge per a l'aprenentatge. Estudis de cas a Catalunya. Barcelona: Fundació Jaume Bofill
 Sanmartí, N. (2010): Aprender a evaluarse: motor de todo aprendizaje. *Aula de Innovación Educativa*. Vol. 192
 Travasset, M. i Parellada, C. (2014): Evolución del sistema educativo. Barcelona: Octaedro.